

שם פעילות: הישרדות במדבר ומחסה

משך הפעילות: עד 5 מפגשים.

מטרת הפעילות: מה הקשיים שהמדבר מעמיד בפני אדם ואיך ניתן לשרוד במדבר.
הפעילות עוסקת בנייתוח אירוע וניתוח התנאים הדרושים להישרדות במדבר וכן תכנון מחסה במדבר.

חומר עזר:

ראו סרטונים

<https://www.youtube.com/watch?v=Ko80tsn9b5o>

<https://www.youtube.com/watch?v=NsazPnqwUrM>

<https://www.youtube.com/watch?v=4anBEyA5apM>

היכן הפעילות מתקיימת: ניתן לקיים את הפעילות בכיתה, בחצר בית הספר או במרחב פתוח הצופה לנוף.

נושא השיעור	סוג שיעור	הערה
מפגש ראשון - ניתוח אירוע אמת שקשור להישרדות במדבר	עיוני	בכיתה, סיפור מצורף
מפגש שני - דירוג רשימת פריטים להישרדות במדבר	עיוני	בכיתה, רשימה מצורפת

מפגש שלישי: מה חשוב לעשות כדי לשרוד במדבר- דיון	עיוני	בכיתה, בקבוצות
מפגש רביעי: הצגת סיכום הדברים מפעילות 2+3 על ידי הקבוצות.	עיוני	בכיתה, קבוצות
מפגש חמישי: בניית מחסה במדבר	מעשי	בכיתה ובחוץ יחידים או בקבוצות
עבודה לבית - מחסה באזור המגורים+ תשאול בני משפחה על מחסות.	מעשי	בבית

1. פעילות ראשונה - ניתוח אירוע אמת שקשור להישרדות במדבר.

המורה מספרת על אירוע אמת - שני תיירים שנעלמו ברמת מדבר יהודה ונמצאו לבסוף (הסיפור מצורף בהמשך דף הפעילות).

דיון על הקשיים איתם צריך להתמודד בזמן שהייה במדבר:
בדידות, קור וחום, מים, מזון, קרינה, כיצד ניתן לסייע למחלצים לאתר את הנעדר.

המורה מסכם על הלוח מה שעולה בדיון כדי שתתקבל תמונה של הקשיים.

2. פעילות שנייה - דירוג רשימת הנחוצים להישרדות במדבר.

עבודה בקבוצות. כל קבוצה מקבלת רשימה של פריטים (מצורפת בהמשך המסמך).
התלמידים מתבקשים לדרג את הפריטים ברשימה לפי סדר חשיבות: מה הפריט שהכי חשוב לך שיהיה
איתך לצורך הישרדות במדבר עד הפריט הכי פחות נחוץ. יש להסביר את הבחירה.

(הצגת הדברים - לאחר פעילות 3)

3. פעילות שלישית - מה חשוב לעשות כדי לשרוד במדבר.

עבודה בקבוצות.
דין: "הלכתם לאיבוד במדבר אילו פעולות אתם ממליצים לעשות כדי לשרוד...". (לשים לב שלא מדובר
פריטים אלה פעולות מעשיות).
רעיונות: בניית מחסה, ליקוט עצים למדורה, סימון SOS או כל סימון אחר לקריאה לעזרה, להישאר על
השביל ולא לרדת ממנו, לנסות להתקשר, לעלות למקום גבוהה, להשתמש בפנס לסימון, להעביר טלפון
למצב חסכוני ועוד...

הערה: אפשר להקרין את אחד מסרטוני הוידאו שצירפנו בראשית הפעילות.

4. פעילות רביעית - הצגת סיכום הדברים מפעילות 2+3 על ידי הקבוצות.

כל קבוצה מציגה את הטבלה שלה ומקיימים דין.

5. פעילות חמישית - בניית מחסה במדבר

עבודת כיתה יחידנית או בקבוצות.

דין:

שאלות שיש להעלות בתחילת הפעילות

***הדין יכול להתקיים בתחילת הפעילות או בסיומה. ניתן לחלק את השאלות לדיונים נפרדים לאורך
הפעילות.

- מה זה מחסה?
- מה נחשב מחסה?
- (ברמה היחידנית ניתן לנסות לשאול ולהשוות מה נחשב מחסה אצל התלמידים בכיתה)
- מדוע צריך מחסה במדבר?
- מי צריך מחסה? ומי צריך מחסה במדבר?
- כיצד המחסה משרת את בעליו?
- כמה זמן ניתן לשהות במחסה?
- אילו תכונות צריך שיהיו למחסה/ אילו צרכים הוא אמור לספק?
- אילו סוגי מחסות אתם מכירים? (מערות, כוכים, חדר בבית)
- למה יש בעלי חיים שאין להם מחסה (למשל גמל) לעומת כאלו שיש להם (מכרסמים)?
- האם צמחים זקוקים למחסה?

1. א. התלמידים נדרשים לתכנן את המחסה האופטימלי שלהם.
ב. על התלמידים לתאר במילים או באופן ויזואלי (ציור/ שרטוט) על אילו בעיות המחסה שהם בנו נותן מענה.
2. התלמידים יבנו בחומרים טבעיים דגם קטן (מיניאטורי) של המחסה (אפשר להשתמש באבנים, זרדים, לחפור בור באדמה, צמחים).
3. הצעה לעבודת בית -
א. לחפש באזור המגורים מחסות - של בעלי חיים, של אנשים?
מקומות אופציונלים למחסה?
ב. לשאול בני משפחה/חברים - מהו המחסה בעיניהם?, מהו מחסה אידאלי לדעתם? האם בנו/נזקקו פעם מחסה?
לתעד את השיחה בהקלטה או בכתיבה או ברישום.
4. שיתוף הגילויים מעבודת הבית עם החברים בכיתה.

וילטרוד פלינקה, 74, יצאה מזה בחיים

שתי יממות, בלי מים, בלב המדבר

17.12.1993 – "ידיעות אחרונות"

וילטרוד ובעלה אודו, 71, תיירים מגרמניה, איבדו את הדרך בנחל ערוגות. "היינו צמאים וחששנו מהתייבשות. החלטנו שאין ברירה. הכנסנו שתן בבקבוק וחיכינו. בבוקר הרטבנו עם זה את השפתיים". אודו הזעיק עזרה. וילטרוד החזיקה מעמד עד שבא המסוק. הפגישה ביניהם ריגשה את המחלצים.

צבי אלוש

עין גדי, אתמול, 6:30 בבוקר. מסוק של חיל האוויר נחת ליד החפ"ק המשטרתי שבו ממתין בקוצר רוח אודו פלינקה בן ה-71. צינה עזה אופפת את כל הנוכחים. מתוך המסוק קיפצה בקלילות אשתו של אודו, וילטרוד, בת ה-74, ורצה לעבר בעלה, והשניים מתחבקים ומתנשקים לעיני השוטרים ואנשי צוותי החילוץ הנרגשים.

קשה היה להאמין שהגברת האצילה הזאת, שנראתה כמי שמוכנה לצאת לעוד מסע רגלי ארוך, שבה זה עתה מיומיים של סיוט. יומיים שבהם לא באו אל פיה מים או מזון, יומיים שבהם שרדה את קור המדבר כשרק חולצה קצרה ומכנסי ספורט לגופה. היא נאלצה לשתות את השתן של בעלה כדי לא להתייבש...

"אלוהים שמע לתפילתי", אמר אודו פלינקה לסובבים אותו כשחיוך נסוך על פניו. "אני יודע שגם האלוהים שלכם עזר, כי הסבירו לי שאתמול היה לכם הנר השמיני של חנוכה, שהוא חג של ניסים, זה באמת היה נס גדול", אמר אודו וחייבך פעם נוספת את וילטרוד החיוורת.

חברי צוות החילוץ של עין גדי, ערד ובית ספר שדה עין גדי, נשמו לרווחה. גם מפקד משטרת ערד, רפ"ק חיים אייל, מיהר הביתה לתפוס כמה שעות שינה, אחרי ליל החיפושים הארוך.

יצאו לטיול קצר בנחל

הכל החל ביום שלישי בבוקר, כאשר בני הזוג פלינקה, פנסיונרים מהעיר נוישטאט בגרמניה, המבלים חופשת קיץ שלישית בעין גדי, החליטו לצאת לטיול בוקר קצר בנחל ערוגות. מדובר בטיול בן שעתיים, ולכן השניים, הנחשבים למטיבי לכת מנוסים, יצאו אחרי ארוחת הבוקר, כשהם לבושים בבגדים קצרים ובידיהם רק בקבוק קטן של מים מינרליים.

אחרי כשעה של טיפוס במעלה הערוץ החליטו לחזור לבית ההארכה, אבל בגלל בעיה בברך של וילטרוד, שכאבה בירידות אך לא בעליות, החליטו השניים לחזור בדרך עוקפת, שאיננה ירידה תלולה.

אלא שבטעות הם טיפסו להר צרויה, במקום להמשיך בערוץ של נחל ערוגות. הם צעדו שעה ארוכה דרומה, ומשום מה לא ראו את הסוף. כך צעדו כמעט עד חמש אחר הצהריים, התעייפו והחליטו לנוח. הם עצרו ליד סימני צמיגים של ג'יפ, שנראו טריים יחסית, וקיוו שמישהו יעבור בינתיים.

אלא שאיש לא עבר באזור. ובינתיים החשיך. השניים החליטו שלא לסכן את עצמם בצעידה בחשיכה. הם ישבו מתחת לעץ אשל עתיק וחיכו.

אודו: "היה קור נורא. קור של מדבר. שיפשפנו את הידיים והרגליים כל הלילה כדי לא לקפוא מקור. היינו צמאים וחששנו מהתיבשות. ידענו שלא מרגישים כלל כשמתבישים. החלטנו שאין ברירה. הכנסתי שתן שלי לבקבוק וחיכינו. לפנות בוקר הרטבנו עם זה את השפתיים. לא היתה ברירה אחרת".

עם אור ראשון חידשו השניים את צעידתם. הם נעו לכיוון נחל משמר. בשלב מסוים ניגפה האשה על אבן בדרך. היא נפלה ובקושי קמה. אודו החליט להניח לאשתו מהצעידה. הוא איתר מקום ליד מפל חרב של נחל, שמתחתיו משטח רחב ידיים. "את שבי כאן ואל תזוזי", ציווה על וילטרוד, וצעד בגפו בהמשך ערוץ נחל משמר.

ביום רביעי, סמוך לשעה שתיים בצהריים, הצליח אודו להגיע לכביש הראשי סדום עין גדי. הוא תפס טרמפ והגיע לשער הקיבוץ. בשארית כוחותיו סיפר לאנשי בית ההארכה את שקרה לו ולרעייתו, וביקש בתמימות מסוק.

אנשי הקיבוץ הסבירו לו שצה"ל לא מרים כך סתם מסוקים לאוויר, ושתחילה צריך לאתר את האשה. צוות של בית ההארכה עין גדי, יצא איתו לחיפוש ראשוני. כאשר התברר כי האשה אינה כל כך קרובה לכביש כפי שסר, הוזעק צוות החילוץ של עין גדי.

תשעה מחברי הצוות יצאו בעקבות הבעל המודאג, לסריקה במעלה נחל משמר. במקביל יצא צוות חילוץ ערד, בראשותו של נמרוד שילוח, לסריקה מדרום לצפון. גם צוות של בית ספר שדה עין גדי השתתף בחיפושים.

בשטח הפתוח, רועדת מקור

בשתיים בלילה, כאשר החפ"ק התקפל, דיברו שם בלחש על חיפוש הגופה בבוקר, ובינתיים, כל אותן שעות, המתינה וילטרוד בשטח הפתוח, רועדת מקור ומביטה בתקווה על הנורים הנוחתים לאיטם הרחק ממנה.

וילטרוד: "ברגע ששמעתי את המטוס וראיתי את הנורים, שמחתי, כי הבנתי שאודו בעלי הגיע בשלום ומסר את המסר. סימן שהוא חי ובריא. עכשיו אני רק צריכה להחזיק מעמד. גם אלי יגיעו בסופו של דבר... היה לי קר מאוד, הייתי רעבה, אבל בעיקר צמאה. אבל לא דאגתי".

ואמנם, למחרת, בשעה 6:11 בבוקר, המריא מסוק של חיל האוויר לשמיים, לא לפני שהבעל אודו תידרך את הטייס וצייר לו במפה היכן נמצאת וילטרוד. כעבור עשר דקות נשמע טירטור המנוע של המסוק החוזר. המפה היתה מדויקת ביותר. הטייס טס היישר אל מקום הימצאה של וילטרוד, הבחין בה מנופפת לו בממחטה לבנה, והחזיר אותה, תשושה אך שלמה, לזרועות בעלה הנרגש.

וילטרוד: "אני שמחה שהטראומה הזאת קרתה לי כאן בעין גדי. היום אנוח לי, ומחר אני ואודו נרד למרחצאות, כדי להירגע באמת מכל מה שעבר עלינו..."

תרגיל ציוד – קבלת החלטות משותפות

עליכם לדרג את הפריטים הבאים לפי סדר חשיבות (1-25) בהתייחס לכך שאתם עומדים לצאת לטיול בן 5 ימים במדבר. העונה היא תחילת הקיץ ואתם יודעים שכל יום בסוף היום, תגיעו למקור מים. כרגע אתם מצוידים בבגד קצר, נעלי הליכה ותרמיל ריק.

כאפייה/ בד גדול	חפיסת גפרורים
כדורי יוד לחיטוי מים	מכשיר סלולרי
2 ליטר מים	5 ליטר מים
מפה של האזור	ראי
נגן מוסיקה	תיק עזרה ראשונה
מצפן	שק שינה
כלי רחצה (מברשת שיניים, סבון, קרם הגנה)	ארחת בוקר לכל השבוע
מזרון גומי מגולגל	ארחת צהריים לכל השבוע
נייר טואלט	ארחת ערב לכל השבוע
פנקס + עט	3 ליטר מים
זוג נעליים נוסף	אולר
חבל אישי באורך 10 מטרים	זוג בגדים ארוכים
	פנס ראש